

Demokrasiye daima ev sahipliği yapan İzmir'in, önce yurtseverliğini anlamak gerekiyor

Direnişin tarihi yazılıyordu

Yunan askerlerinin ilk kolu Yunan bayrağını taşıyan bayraklarla Konak Meydanı'na geldiğinde, Hukuku Beşer gazetesi başyazarı Hasan Tahsin, Yunan bayrağını taşıyan bayraklara yönelen ilk kurşunu attı. Birden ortalık karıştı ve Hasan Tahsin şehit oldu. "Yaşasın Venizelos" diye bağırarak istemeyen 9 subay şehit edildi.

ALEV COŞKUN

- 2 -

Mayıs 1919'un ortalarında, İzmir Limanı'na İngiliz, Fransız, Amerikan savaş gemileri dolmuştu. Limanda demirleyen İngiliz, Fransız, Amerikan savaş gemileri Yunan işgali için destekçilik yapıyorlardı.

14 Mayıs 1919 günü, İngiliz devletinin İzmir Başkonsolosu James Morgan sabah saat 09.00'da Vali Kambur İzzet'i ziyaret etti ve Foça, Karaburun, Urla ve Sancakkale askeri noktalarının öğleye kadar işgal edileceğini bildirdi.

İstanbul'a Savaş Bakanı'na bu durumu soran İzmir'deki Kolordu Komutanı Ali Nadir Paşa, aşağıdaki yanıtı aldı:

"Babilî'nin işgal hakkında bilgisi yoktur... Karşı gelmeyiniz."

Emperyalist egemen devletlerin bu işgal haberi hızla İzmir'e yayıldı. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve Türk Ocağı üyeleri İzmir Lisesi'nde toplandılar. Toplantıya katılanlar Yunan İstilasını Red Ulusal Heyeti'ni oluşturdu ve bir bildiri yayımladılar.

Bildiri şöyledir:

"Ey bedbaht Türk...

Wilson ilkeleri adı altında hakkın zorla elinden alınıyor ve namusun parçalanıyor... Güzel memleketin Yunan'a verildi.

Artık kendini göster... Burada zengin, fakir, âlim, cahil yok...

Binlerle, yüz binlerle Maşatlık'a koş..."

O günün akşamı (14 Mayıs 1919) bütün İzmirli Yahudi mezarlığı olan Maşatlık meydanına koştu. Heyecanlı konuşmalar yapıldı. Sabaha kadar ateşler yakılarak, bir gün sonra başlayacak Yunan işgali protesto edildi.

Bu çok büyük bir karşı duruştu. Atatürk Nutuk'ta İzmirli yurtseverlerin bu hareketini "reddi ilhak" (işgale ret) ilkesinin ilk kez ortaya atılışı olarak şöyle değerlendirir.

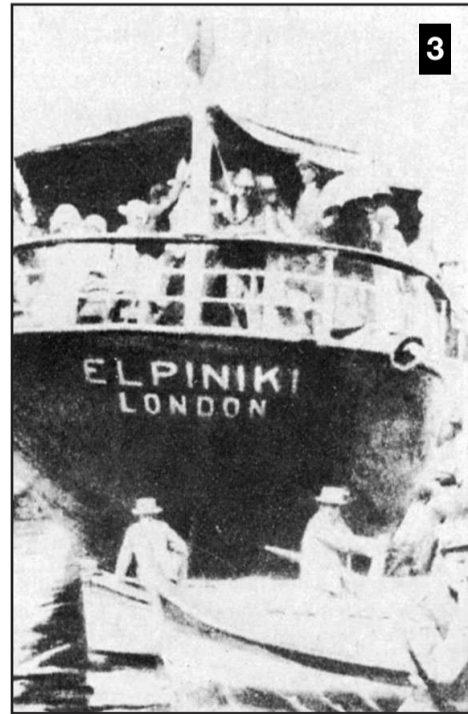
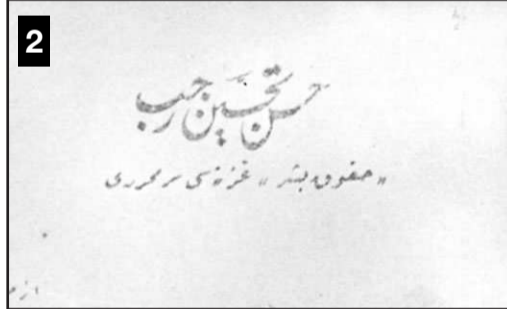
"Yunanlıların İzmir'e gireceğinin ilk belirtilerini Mayıs'ın 13'ünden beri gören birtakım genç yurtseverler, aynı 14/15'inci gecesi İzmir'de bu acıklı durumu aralarında görüşmüşler; (artık) bir olup bitti durumuna geldiğinden kuşku kalmayan bu girişimin (İzmir'i Yunanistan'a) katma (ilhak) ile sonuçlanmasını önlemek düşüncesiyle birleşmişler ve Reddi İlhak ilkesini ortaya atmışlardır." (9)

HASAN TAHSİN VE İLK KURŞUN

15 Mayıs 1919 sabahı, Kordonboyu'na çıkan Yunan Evzon alayının ilk taburu gösterişli bir törenle İzmir Rum metropoliti Hrisostomos tarafından takdis edildi. Yerli Rumlar Yunan askerlerini coşkuyla karşıladılar.

Yunan askerlerinin ilk kolu Yunan bayrağını taşıyan bayraklarla Konak Meydanı'na geldiğinde, Hukuku Beşer gazetesi başyazarı Hasan Tahsin, Yunan bayrağını taşıyan bayraklara yönelen ilk kurşunu attı. Birden ortalık karıştı ve Hasan Tahsin şehit oldu.

Türk subayları "Yaşasın Venizelos" diye bağırarak zorunda bırakıldılar. Bunu reddeden Miralay Fethi Bey'le birlikte 9 subay şehit oldu.

(1) İzmir'de Kurtuluş Savaşı'nda ilk kurşunu atan Hasan Tahsin...

(2) Hasan Tahsin'in kullandığı son kartviziti.

(3) Coşkun tezahüratla İzmir'e giren Yunanlılar, bozgun sonu kaçmak için gemilere böyle akin etmişler ve İzmir'le birlikte Anadolu'yu arkalarına baka baka terk etmişlerdi.

(Fotoğraflar: Nurdoğan Taçalan'ın 'Ege'de Kurtuluş Savaşı Başlarken' adlı kitabından alınmıştır.)

den Miralay Fethi Bey'le birlikte 9 subay şehit oldu.

URLA'DA KARŞI DİRENİŞ

Yunan askeri güçleri 24 saat içinde İzmir, Konak, Bornova ve Karşıyaka'yı işgal ettiler. Urla'ya doğru yol aldılar.

Urla iskelesine yanaşan bir Yunan torpidosundan çıkan Yunan askerleri Kuşçular, Kızılcaköy ve Devederesi gibi Urla'ya yakın köyleri yakıp yıktılar, yağma ettiler, sağ kalanlar ilçe merkezine sığındılar.

Urla'da 123. Piyade Alay Komutanı Yarbay Kazım'ın elinde sadece 18 er vardı. Urla halkı, bu kuvvete gönüllü katıldı. 100 kişilik milis kuvveti, 17 Mayıs akşamına ka-

dar Yunan askeri güçleriyle çatıştı. Urla'daki ilk direniş başarısız olsa da Urla gibi Rumların çoğunlukta olduğu bir ilçede, halkın işgalci kuvvetlerle çatışmaya girmesi, Kuvayı Milliye açısından büyük önem taşımaktadır.

AYVALIK DİRENİŞİ

Yunan askeri gücü on gün içinde kuzeyde Ayvalık, güneyde Aydın yönünde ilerledi. Ayvalık'taki 172. Alay Komutanı Yarbay Ali Çetinkaya, 24 subay ve 15 kadar erle birlikte Ayvalık'ın doğusundaki sirtlara çekilerek Yunan askeri birliğine karşı savunma savaşı yaparak tarihte yerini aldı. (29 Mayıs 1919)

İzmir ve Ege bölgesi işgal edilmişti, ama işgalden sonra, düzenli ordular kuruluncaya kadar Bergama'da, Nazilli'de, Aydın'da, Ödemiş'te, Denizli'de, Söke'de, Kuşadası'nda, Salihli'de, Akhisar'da oluşan, halkın ve efelerin katıldığı Kuvayı Milliye Cepheleleri, vur-kaç eylemleriyle düşmanı rahatsız ediyordu.

ÖDEMiŞ DİRENİŞİ

Yunan güçleri güneyde Aydın'a yönelmiş, tüm ilçeleri ve Aydın'ı ele geçirmişti. 31 Mayıs 1919'a kadar giremediği bir tek yer, efe ve zeybekleriyle ünlü Ödemiş ilçesiydi. Ödemiş'te, İzmir işgalinin hemen ertesinde yurtseverlerin katılımıyla bir Kuvayı Milliye örgütü kuruldu. Ödemiş Kaymakamı işgal güçlerine çektiği telgrafta "Artık kalem değil, silah konuşacaktır" diyordu.

Ödemiş'te kurulan Kuvayı Milliye Hükümeti, demiryollarını tahrip etti, telefon ve telgraf tellerini kesti. 31 Mayıs 1919 günü, bugün İlkurşun Tepesi adıyla anılan tepede, Ödemişliler kendilerinden çok üstün Yunan güçlerine karşı savaştılar.

Doğrudan doğruya halk tarafından örgütlenen ve "Yiğit Ordusu" adı verilen Ödemişli Kuvayı Milliyeciler, gelen büyük düşman güçleriyle beş saat savaştılar.

Evet yenildiler amma, Yunan'a karşı çıkılabileceğini de gösterdiler. Ünlü tarihçi Prof. Bernard Lewis'in belirttiği gibi; bu çatışma ile "... Yunan alevleri hattı boyunca gerilla savaşı birden alevlendi. Türkler istilacıya karşı ayağa kalkmaya hazırdu; yalnızca bekleniyordu." (10)

KUVAYI MİLLİYE CEPHELERİ

Evet İzmir ve Ege bölgesi işgal edilmişti, ama bu işgalden sonra, düzenli ordular kuruluncaya kadar Bergama'da, Nazilli'de, Aydın'da, Ödemiş'te, Beydağ'da, Bozdağ'da, Denizli'de, Söke'de, Kuşadası'nda, Salihli'de, Akhisar'da oluşan, halkın ve efelerin katıldığı Kuvayı Milliye Cepheleleri vur-kaç eylemleriyle düşmanı rahatsız ediyorlardı. Halk, direnişinin ve gerillacılığın tarihini yazıyorlardı.

BASBAKAN'A ÖĞRETMEK LAZIM

Sayın Başbakan'a İzmir'in bu özlettiğimiz Kuvayı Milliyeciliğini, ulusalcılığını, yurtseverliğini anlatmak gerekiyor. Tüm İzmir'i "gâvur"lukla nitelenecek bir siyasi kişiliğe yakışmıyor.

Her olayı "siyasal İslam" penceresinden yorumlamaya çalışan AKP'lilere anımsatmak isteriz ki, Milli Mücadele'de ilk kurşunlar Ege'de atıldı.

Çok partili siyasal yaşamda, demokrasiye İzmir daima ev sahipliği yapmıştır.

"Gâvur İzmir" denilen bölge Osmanlı döneminde gayrimüslimlerin yaşadıkları mahallelerin genel adıdır. 9 Eylül 1922'de de Ulusal Kurtuluş Savaşı sona ererken kaçan Yunan işgal güçleri bu mahalleleri yakarak yok etmiştir.

İzmir her zaman, çağdaşlaşmanın, uygarlığın, ilericiğin sembolü olmuştur. İzmir, Türkiye'nin uygar yüzünü yansıtır.

İzmir'e yaraşan nitelik: Çağdaş İzmir'dir, Uygur İzmir'dir.

Hepsinden önemli olanı da Gâvur İzmir değil, Kuvayı Milliye İzmir'dir.

KAYNAKÇA

(9) Nutuk, Cumhuriyet, C. I. s. 36-37.
(10) B. Lewis, Modern Türkiye'nin Doğuşu, Ankara, T.T.K. 1993, s. 241-242.

BİTTİ